

Magyar művészbabák – Babakészítők képekönyve

Szerkesztette Keglovich Ferencné

■ Tizennyolcadik alkalommal szervezte és rendezte meg Győrben a Zichy-palotában Keglovich Ferencné Zita – eredetileg a Családi Intézet igazgatójaként, az utóbbi években a Győri Művészeti és Fesztiválközpont programvezetőjeként – az 1997-ben indított komplex babaprogramot, amely országos, olykor nemzetközi versenyen alapuló babakiállításból és hozzá kapcsolódó képzésből, konferenciából, időnként vásárból is áll. A verseny nem egyszerűen a java anyag kiválogatásában merül ki. A résztvevők írásos, alapos bírálatot is kapnak benyújtott munkájukról. A program töretlen sikersorozat. Győrt – főleg a város határain kívül – „a babák fővárosának” ismeri el mindenki, aki ezeket a programokat megismerhette, illetve ezek részesévé válhatott.

A Bécsbe vezető úton fekvő város kiválóan alkalmas e szerep betöltésére. Könnyű innen átruccanni a császárvárosba, sőt azon túl is, és nagy segítséget jelent a szervezéshez a korábban Düsseldorfban, jelenleg Angliában székelő világszervezettel, a Global Doll Societyvel kiépített kapcsolat, e szervezet képviselői korábban több esetben bekapcsolódtak a győri pályázatok értékelésébe, sőt elismeréseket is nyújtottak. Eleve a német nyelvterületen tett turistaútjai döbbenették rá Keglovichné Zitát a hazai babakultúra szinte teljes hiányára, ami szervezőmunkájának beindítására készítette.

Hatalmas a hiány, amit ezek a programok betölteni töreksenek, hiszen ezer funkciója van – illetve lenne – a művészi babának, a gyermekjátéktól a népviseletes, a történelmi személyiségeket megjelenítő, a portrébabáig, ezer ponton tenné, tehetné emberszabásúbbá az életünket. Az eredmények lassan válnak csak közismertté, és nem igazán sikerült a művészi babát a hazai tárgyi kultúra részévé tenni. Bár egyre több kirkatban láthatjuk a reklám erősítőjeként, de elegáns szalonokban, szállodai hallokban, vagy más előterek-

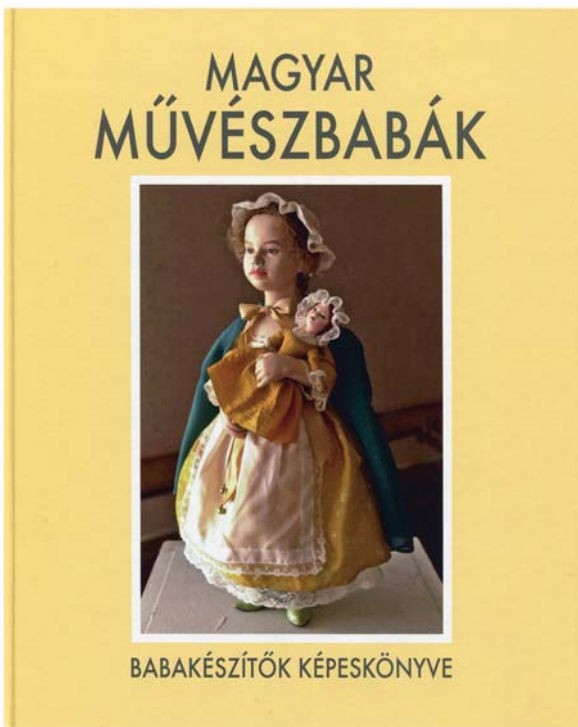
ben – amelyek hangulatát nagyszerűen meghatározhatnák – nem találkozunk velük.

Tizennyolc év kellett hozzá, hogy végre könyv alakban útra kelhessenek a győri babák, és hírt vigyenek a Győrben folyó úttörő, rendszeres, eredményes munkáról – „babakészítők képekönyve” formájában. Valóban, a könyv legalább annyira szól az alkotókról, mint műveikről. A szerkesztés elve is ezen alapul: betűrendben kerülnek sorra az alkotók arcképpel, rövid, tömör pályaképpel és általában két-négy legsikerültebb művük színes képével egy oldalon. Néhány, a legnagyobb életművel rendelkező babakészítő rendelkezésére állt ennél több oldal – és arányosan több fotó közlésének lehetősége.

Ötvenkét alkotót, illetve alkotói kört mutat be a könyv. Közöttük találunk diplomás képző- és iparművészeket, pedagógusokat, népi iparművészeket – sőt népművészet mesterét, kézműveseket és hobbiból alkotókat, naiv művészeket egyaránt, nagy részüknek nem ez a tevékenység nyújtja megélhetését, sőt a legkülönbélebb foglalkozásokat folytatják, illetve nyugdíjasok – több kiváló, nyugdíjaskorban kezdődött karriert ismerhetünk meg! Sajnálatos módon több olyan alkotó vállalt a közelmúltban állást, akik eredetileg megpróbálták megélni kézműves baba- és játékkészítésből, de ez nem volt lehetséges. Sokan közülük Budapesten tanultak a Népi Mesterségek és Művészetek Szakközépiskolájában, ahol Hóbor Lajosné Nagy Etelka tanít hosszú ideje eredményesen – bár sajnos csökkenő mértékben, mert a textiljáték-készítés megszűnt szakma lenni.

Valóban, a legtöbb bemutatott baba anyaga textil, de papírmasé, fa-, porcelán- és kerámiababákkal is találkozunk. Fontos információkat kaphatunk a hazai porcelánbaba-készítés kibontakozásáról, amelynek az Esztergom melletti Tát község vált rövid időn belül a székhelyévé.

S hogy kit, mit ábrázolnak a babák, azt gyakran a kiírt pályázatok is befolyásolták, hiszen rendszeresen voltak a babakészítési versenyeknek ajánlott témái, így történeti személyiségek megjelenítése, közéleti egyéniségek, mesehősök, Mozart-év, japán babák stb. Népviseletes babák újra meg újra szerepeltek. A Kiss Áron Magyar Játék Társaság rendszeresen díjazta a legszebb, játszásra leginkább alkalmas babákat. Emellett határozott önálló témaválasztásaik jellemzik az egyes alkotókat.

Aki a könyvet végiglapozza, azonnal megérzi, hogy egy nemrég kibontakozott alkotói terület képviselőinek munkáival találkozik, hogy ez valóban egy bemutatkozó, figyelemfelhívó könyv – a szerkesztés elve is ezt hangsúlyozza. Mikor először kézbe vettem, rögtön gondolatban átrendeztem a képeket jellegük szerinti

csoportokba, hiszen az e könyvben érvényesített, alkotók szerinti bemutatás nagyon különböző jellegű, témájú műveket juttat egy oldalra, és a képek mérete is korlátozott. Kívánom is, várom is, hogy minél előbb megvalósuljon a babákról az a művészi album, amely művészfotókon, tematikus elrendezésben még hatásosabban mutatja be a babák sokféleségét. Ehhez valószínűleg egy nagy fővárosi babakiállításon keresztül vezetne az út – reméljük, ez is rövidesen megvalósul.

Az alkotók bemutatásán kívül néhány írás is gazdagítja a babakönyvet. E könyvismertetés íróját érte a megtiszteltetés, hogy előszót írhatott, méltatva a babakiállításokat és a sokoldalú kapcsolatrendszert, amely körülöttük kialakult. Keglovich Ferencné utószóban írja meg a kiállítások történetét és ezek hatását, Kalmár Ágnes rövid magyar babatörténetet ad közre, Tészabó Júlia *A játék baba történetéből* címmel ír rövid babatörténetet, Moskovszky Éva *Ruha teszi a babát* címmel ugyancsak a babatörténet fontos korszakait vázolja fel, és a babaöltöztetéshez ad hasznos tanácsokat. A szövegek egy része angol, illetve német nyelvű fordításban is olvasható.

„Nem tárgy, nem élőlény” – mondja Remsey Ágnes –, és valóban, óriási szükség van a babákra, ezekre az élőlény-közeli alkotásokra ahhoz, hogy emberszabásúbbá váljon az életünk, s hogy ellensúlyozza az élet teljes elgépiesedését. Bár nekem egyszer egy kiállításrendező azt jelentette ki, hogy „ma a hölgyek nem hajlandók gyereket szülni, hát inkább babát készítenek” – mégis inkább abban hiszek, hogy a babák készítése, léte környezetünkben az emberre irányított figyelem kifejezője. Hogy a baba gyermeket, felnőttet egyaránt szocializál, hogy társ, hogy példakép – hogy pótolni tudja azt a személyt, aki éppen hiányzik környezetünkéből. S hogy ez művészi szinten legyen megalkotva – az erre irányuló erőfeszítést fejezi ki, szolgálja ez a könyv. Kívánom, hogy hasson, és legyen folytatása.

GYÖRGYI ERZSÉBET
néprajzkutató

(*Palatia Nyomda és Kiadó Kft., Győr, 2013, 76 p.*)